

آنچه در این ستون می‌خوانید، دیدگاه‌های رسانه‌های خارجی است که صرفاً جهت اطلاع‌رسانی منتشر می‌شود و این دیدگاه‌ها موضع روزنامه «هم‌میهن» نیست.

Qi

قاهره میانجی ایران و آمریکا؟

پس از دهه‌ها حضور در سایه‌های دیپلماتیک، قاهره از روابط قدیمی خود استفاده می‌کند تا خود را بین آمریکا، اسرائیل و تهران قرار دهد. خطوط تلفن از قاهره پر جنب‌وجوش بوده است. وزیر خارجه مصر، در یکسری تماس‌های برنامه‌ریزی‌شده، بین همتای ایرانی خود عباس عراقچی، استیو ویتکاف، فرستاده آمریکا در امور خاورمیانه و رئیس آژانس بین‌المللی انرژی اتمی در وقت‌آمد بوده است تا ایران، آمریکا و اسرائیل را از لبه بحران بازگرداند. چند ماه پیش، نفوذ قاهره در پایین‌ترین حد خود بود و تحت تأثیر ثروت نفتی کشورهای خلیج فارس قرار داشت. در حالی که رئیس‌جمهور دونالد ترامپ در اتاق‌های طلایی ریاض و ابوظبی معاملات عظیم را میانجی‌گری می‌کرد، روابط آمریکا با متحد قدیمی خود، مصر، به شکل آشکاری سرد شده بود. این روابط تا حدی تنش‌آلود شد که عبدالفتاح السیسی، رئیس‌جمهور مصر، دعوت کاخ سفید را رد کرد. نقطه اصطکاک، برنامه جسورانه ترامپ برای اسکان دائم بیش از دو میلیون فلسطینی نوار غزه بود که می‌خواست آن را به «روبریا خاورمیانه» تبدیل کند. اکنون قاهره به تلاش جسورانه‌تری دست زده است: پل زدن شکاف بین واشنگتن، متحد اسرائیلی آن و تهران. این کار غول‌آسا است. جنگ ۱۲ روزه ژوئن که در آن بمب‌افکن‌های آمریکایی و اسرائیلی سایت‌های هسته‌ای و نظامی ایران را هدف قرار دادند، دیپلماسی را به هم ریخت. با این حال، ترامپ که تازه از موفقیت خود در غزه بازگشته بود، به دنبال جایزه بزرگ‌تری بود. در سخنرانی خود در کنست اسرائیل گفت: «می‌دانید چه چیز عالی خواهد بود؟ اگر با آنها [ایران] یک توافق صلح کنیم... آیا این خوب نخواهد بود؟» این خوش‌بینی برای توافق، از کاخ سفید به بیرون منتقل شده است. ویتکاف در مصاحبه اخیر خود گفت: «انجام یک توافق صلح به نوعی مسری شده است.» او به یک عملیات دیپلماتیک گسترده‌تر اشاره کرد و افزود: «اتماتاس‌هایی از ایرانی‌ها دریافت می‌کنیم، ما آنجا هستیم تا امیدوار باشیم یک راه‌حل دیپلماتیک بلندمدت با ایران داشته باشیم.» واکنش تهران پیش‌بینی‌پذیر و سرد بوده است. آیت‌الله علی خامنه‌ای، رهبر ایران، دعوت به اجلاس شرم‌الشیخ را رد کرد و به تسمیخ ادعای ترامپ درباره نابودی برنامه هسته‌ای ایران پرداخت و گفت: «به‌روپایردازی ادامه‌دهنده!» او تلاش‌های رئیس‌جمهور آمریکا را رد کرد و اظهار داشت: «اگر توافق همراه با فشار و نتیجه‌آزایش تعیین‌شده باشد، توافق نیست بلکه تحمیل و زورگویی است.» برای تأکید، تهران اخیراً زرادخانه موشکی خود را بازسازی کرده است که نشان‌دهنده آماده شدن برای دور تازه‌ای از درگیری‌ها با اسرائیل است. با این حال، دقیقاً در همین محیط ناآرام است که مصر نقش منحصربه‌فردی ایفا می‌کند. قدرت چانه‌زنی آن ناشی از ترکیبی از روابط تازه، نتایج اثبات‌شده و شرکات‌های پایدار است. اولین عامل، نزدیکی آرام و واقع‌گرایانه با ایران است. پس از چهار دهه روابط یخ‌زده، مجموعه‌ای از بحران‌ها و فرصت‌ها مصر را مجبور به بازنگری استراتژیک کرده است. مهم‌ترین عامل اقتصادی است. حملات حوثی‌ها در دریای سرخ که از حمایت ایران برخوردارند، درآمد‌های کانال سوئز را که شریان اقتصادی حیاتی است، کاهش داده است. این امر قاهره را مجبور به تعامل مستقیم با تهران کرده است. دومین و مهم‌ترین این است که مصر پیش از این نتیجه ملموسی به دست آورده است. در ۹ سپتامبر، این کشور یک توافق چارچوبی بین ایران و آژانس بین‌المللی انرژی اتمی برقرار کرد و رژیم بازرسی‌ها را که پس از جنگ ژوئن با اسرائیل فروپاشیده بود، بازگرداند. این موفقیت دیپلماتیک در زمانی رخ داد که دیپلماسی غربی در بن‌بست بود و نشان داد که قاهره می‌تواند کار فنی و مبتنی بر اعتماد را انجام دهد که سیاستمداران نمایشی اغلب نمی‌توانند. مذاکرات ادامه‌دار وزیر خارجه مصر با رئیس آژانس، رافائل گروسی، عباس عراقچی و ویتکاف، هدفشان ساختن بر روی این پیشرفت کوچک اما حیاتی است. سومین دارایی مصر، عمق نهادهای شرکت آن با غرب است. پیمان صلح آن با اسرائیل، پایه‌نظم امنیتی منطقه‌ای است و همچنان یکی از دریافت‌کنندگان اصلی کمک نظامی آمریکا محسوب می‌شود. بر خلاف قطر که به‌عنوان حامی حماس دیده می‌شود، یا ترکیه که رئیس‌جمهور آن، اردوغان، صدای غیرقابل پیش‌بینی اسلام‌گرایانه‌ای دارد، مصر در اورشلیم و واشنگتن به‌عنوان یک شریک امنیتی قابل اعتماد، حتی اگر گاهی دشوار باشد، دیده می‌شود.

جولانی نمی‌تواند بجنگد

خوانشی از انگیزه‌های احمد الشرع برای تقویت روابطش با روسیه

که حافظ اسد در سال ۱۹۷۰ به قدرت رسید، روابط با اتحاد جماهیر شوروی را به عنوان رابطه با یک شریک و نه یک ضامن امنیتی، حفظ کرد و در همان سال پایگاه دریایی شوروی را در طرطوس تأسیس کرد. او همچنین روابط عمیق‌تری با دیگر قدرت‌های غیرمتعهد و ضدغربی مانند ایران و چین برقرار کرد. سپس، هنگامی که اتحاد جماهیر شوروی در سال ۱۹۹۱ فروپاشید، حافظ اسد همچنان به روسیه به عنوان یک وزنه تعادل استراتژیک و مهم برای حفظ سیاست خارجی و موضع ضدغربی سوریه می‌نگریست. فروپاشی ناگهانی حکومت بشار در سال ۲۰۲۴ به این رویکرد سیاست‌خارجی سوریه پایان داد و الشرع به جای رویکرد قدیمی، سیاست دوری از رویارویی را در پیش گرفت. الشرع حتی با وجود حملات هوایی اسرائیل به نیروهایش، گام‌هایی برای کاهش تنش با اسرائیل برداشته است.

روابط سوریه با روسیه احتمالاً عملگراییانه باقی خواهد ماند، زیرا دمشق ثبات داخلی و روابط خارجی پایدار را در اولویت قرار می‌دهد و در عین حال پایگاه‌های نظامی روسیه را در داخل سوریه دست‌نخورده باقی می‌گذارد. نیروهای مسلح سوریه پس از ۱۳ سال جنگ داخلی و یک کمپین هوایی شدید اسرائیل که اندکی پس از سقوط اسد بخش زیادی از سلاح‌های سنگین باقی‌مانده در سوریه را نابود کرد، همچنان آسیب دیده‌اند و توان نظامی ندارند. علاوه بر این، اختلافات عمیق داخلی بین گروه‌های قومی در سوریه مانند کردها، دروزی‌ها و علوی‌ها، خطرات امنیتی جدی را برای دولت موقت احمد الشرع ایجاد می‌کند. دولت الشرع عمدتاً تحت سلطه سنی‌ها و به رهبری شورشیان جهادی سابق اداره می‌شود. در حال حاضر، خشونت‌های متعددی در سوریه رخ داده است و خطر درگیری‌های بیشتر نیز وجود دارد، زیرا گروه‌های قومی مختلف به دنبال حفظ خودمختاری خود و دفاع از خود در برابر تهدیدات احتمالی از سوی نیروهای دولت الشرع هستند. بنابراین، دمشق در موقعیت ضعفی قرار دارد و عمل‌آنی‌تواند یک سیاست خارجی تقابلی با یک قدرت نظامی بزرگ، از جمله روسیه را در پیش بگیرد. در عوض، سوریه روابط عملگراییانه با روسیه را در اولویت قرار خواهد داد. این امر شامل دست‌نخورده ماندن پیمان‌های دیپلماتیک دوران اسد با روسیه، به‌ویژه در مورد پایگاه‌های نظامی روسیه در سوریه، خواهد بود. دمشق همچنین به دنبال بهبود روابط

باقی‌مانده روسیه در سوریه که مسکو قبلاً از آنها برای مبارزه با شورشیانی که رژیم اسد را به چالش می‌کشیدند؛ از جمله هیئت تحریر الشام به رهبری احمد الشرع، استفاده می‌کرد، بحث کردند. سایر موضوعات شامل کمک‌های بشردوستانه، روابط اقتصادی و وضعیت آینده خود اسد بود که همچنان در روسیه در تبعید است و سوریه از مسکو می‌خواهد او را برای محاکمه به سوریه مسترد کند. بنا به گزارش‌ها، الشرع به روس‌ها اطمینان داده است که پایگاه‌های نظامی و توافقات همراه آنها در طول دوره گذار سیاسی پس از اسد در سوریه دست‌نخورده باقی خواهد ماند. الشرع تمایل خود را برای «بازتعریف» روابط با روسیه ابراز کرد و پوتین انتخابات پارلمانی اخیر سوریه را به او تبریک گفت و آن را «موفقیت بزرگی» خواند.

وزیر امور خارجه موقت سوریه نیز در تابستان به روسیه سفر کرده بود و طی این سفر، پوتین از الشرع دعوت کرد تا به روسیه سفر کند. روسیه پس از سقوط دولت اسد، به تحویل نفت و گندم به سوریه ادامه داد تا پایگاه‌های نظامی خود در طرطوس و حمیمیم در لاذقیه را حفظ کند. اگر چه روسیه حضور و تجهیزات نظامی خود، از جمله سیستم‌های پیشرفته دفاع هوایی S-۴۰۰ را کاهش داده است، اما خدمه اصلی و چند هواپیمای بال ثابت را در هر دو پایگاه حفظ کرده است. این رویکرد در تضاد با رویکرد ایران در قبال سوریه است. ایران نیروهای خود را در پائیز گذشته از سوریه خارج کرد. ایران اکنون با وجود بیش از یک دهه سرمایه‌گذاری در ایجاد زیرساخت‌های نظامی سوریه، هیچ پایگاهی در این کشور ندارد.

سوریه پس از کسب استقلال از فرانسه در سال ۱۹۴۶، تلاش کرد تا مسیری غیرمتعهد بین دموکراسی‌های غربی و بلوک شوروی در پیش بگیرد. این مسیر در نهایت منجر به تسلط پان‌عرب‌ها، به‌ویژه جمال عبدالناصر از مصر، بر این کشور شد. نزدیکی قاهره به دمشق منجر به اتحاد کوتاهی بین سوریه و مصر از سال ۱۹۵۸ تا ۱۹۶۱ شد که با نام، جمهوری متحد عربی مشهور شد. پس از فروپاشی جمهوری متحد عربی در سال ۱۹۶۱، سوریه به عنوان وزنه تعادلی در برابر اسرائیل، به سمت بلوک شوروی متمایل شد، اما کمونیست‌ها و ملی‌گرایان سوریه برای کسب قدرت رقابت کردند و سوریه را خارج از شبکه کشورهای اقماری مسکون‌نگه داشتند. هنگامی

روابط سوریه با روسیه احتمالاً عملگراییانه باقی خواهد ماند، زیرا دمشق ثبات داخلی و روابط خارجی پایدار را در اولویت قرار می‌دهد و در عین حال پایگاه‌های نظامی روسیه را در داخل سوریه دست‌نخورده باقی می‌گذارد

روابط سوریه با روسیه که مسکو قبلاً از آنها برای مبارزه با شورشیانی که رژیم اسد را به چالش می‌کشیدند؛ از جمله هیئت تحریر الشام به رهبری احمد الشرع، استفاده می‌کرد، بحث کردند. سایر موضوعات شامل کمک‌های بشردوستانه، روابط اقتصادی و وضعیت آینده خود اسد بود که همچنان در روسیه در تبعید است و سوریه از مسکو می‌خواهد او را برای محاکمه به سوریه مسترد کند. بنا به گزارش‌ها، الشرع به روس‌ها اطمینان داده است که پایگاه‌های نظامی و توافقات همراه آنها در طول دوره گذار سیاسی پس از اسد در سوریه دست‌نخورده باقی خواهد ماند. الشرع تمایل خود را برای «بازتعریف» روابط با روسیه ابراز کرد و پوتین انتخابات پارلمانی اخیر سوریه را به او تبریک گفت و آن را «موفقیت بزرگی» خواند.

آرمین منتظری
دبیر گروه دیپلماسی
و بین‌الملل

احمد الشرع، رئیس دولت انتقالی سوریه، هفته گذشته برای گفت‌وگو با همتای روس خود، وارد مسکو شد و با ولادیمیر پوتین، رئیس‌جمهور روسیه دیدار کرد. رئیس‌جمهور روسیه در دیدار با احمد الشرع گفت: روسیه و سوریه دهه‌هاست که روابط ویژه‌ای دارند؛ روابط آنها همواره دوستانه بوده است و مسکو آماده است از طریق وزارتخانه‌های خارجه، رایزنی‌های منظمی با دمشق داشته باشد. پوتین در ادامه به انتخابات پارلمانی سوریه که اخیراً در این کشور برگزار شد، اشاره کرد و افزود: انتخابات پارلمانی در سوریه یک موفقیت بزرگ بود؛ این امر روابط بین همه نیروهای سیاسی را تقویت خواهد کرد. رئیس‌جمهور روسیه از این دیدار ابراز خرسندی کرد و اظهار داشت: از دیدار با شما (الشرع، رئیس حکومت موقت سوریه) در مسکو خرسندیم. احمد الشرع (جولانی) رئیس دولت انتقالی سوریه نیز به‌نوبه خود گفت که به تمام توافقات بین سوریه و روسیه احترام می‌گذارد. الشرع اضافه کرد: تولیدات سوریه تا حد زیادی به روسیه وابسته است. رئیس دولت انتقالی سوریه اعلام کرد که سوریه جدید روابط استراتژیک و سیاسی خود را با همه کشورها، به‌ویژه روسیه، از سر می‌گیرد و سوریه سعی خواهد کرد روابط خود را با روسیه از نو تنظیم کند؛ مسئله اصلی، ثبات در کشور و منطقه است. الشرع در ادامه گفت: پل‌های همکاری جدی از جمله همکاری‌های مادی بین روسیه و سوریه، دو کشور را به هم پیوند می‌دهد و از شما (پوتین) به‌خاطر استقبال و پذیرایی در مسکو تشکر می‌کنم؛ این رویداد سفری جدی است. سوریه رویکردی عمل‌گرایانه در روابط خود با روسیه اتخاذ خواهد کرد و این رویکرد درها را برای روابط اقتصادی و امنیتی متنوع بین سوریه و روسیه باز می‌گذارد، به کاهش تنش‌ها بین روسیه و ترکیه کمک می‌کند و در نهایت می‌تواند مسیری اولیه را برای نزدیکی سوریه به ایران ایجاد کند.

در طول دیدار، پوتین و الشرع چندین موضوع کلیدی را مورد بحث قرار دادند. آنها در مورد وضعیت پایگاه‌های نظامی

